

# 7. Wetgeving en Populier in Vlaanderen

door Maurits de Groot

voormalig Projectcoördinator Particulier Bosbeheer, Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos

De totale bosoppervlakte in Vlaanderen bedraagt ongeveer 146.000 ha (Inbo, 2006). Hiervan wordt ongeveer 22.000 ha ingenomen door de populierenbossen die hiermee een aandeel van 14 % van het totale bosareaal vertegenwoordigen. Gemiddeld 85% van de populierenbossen is privaat eigendom. Bomen, dus ook populieren zijn in Vlaanderen natuurelementen die door een verschillende wet- en regelgeving beschermd worden.

**O**f een groep bomen als bos wordt gedefinieerd, wordt bepaald door de aanwezigheid van bomen of struiken enerzijds en de aanwezigheid van een boseigen fauna en flora anderzijds. De ruimtelijke bestemming speelt geen rol bij de bepaling of een vegetatie als bos wordt gedefinieerd. Ook de oppervlakte is niet van belang.

Een natuurbeheerplan geeft meer inzicht in de kwaliteiten en de mogelijkheden van het bos en moedigt aan om na te denken over het beheer ervan. Alle werkzaamheden die in een goedgekeurd beheerplan opgesomd staan, moeten niet meer vergund worden volgens het geïntegreerd Natuurdecreet. Voor werken (bijvoorbeeld een dunning of eindkap) voorzien in een goedgekeurd natuurbeheerplan is er geen omgevingsvergunning meer nodig.

## Regelgeving rond het planten

In Vlaanderen wordt er een onderscheid gemaakt tussen bebossen en herbebossen. De reglementering van beide activiteiten is verschillend. Bebossing gebeurt in Vlaanderen vaak op voormalige landbouwgrond. Voor het bebossen van gronden met een agrarische bestemming is een bebossingsvergunning nodig van de gemeente (Veldwetboek artikel 35). Een aanvullende natuurvergunning kan nodig zijn wanneer de bebossing schade toekent aan kenmerkende landschapselementen of beschermde gebieden.

Voor bebossing bestaan diverse subsidiemogelijkheden via het Agentschap Natuur en Bos (ANB), de Bosgroepen, BOS+, Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij (KBBM), het Vlaams Gewest en niet te vergeten via boscompensatie. Men hoeft natuurlijk geen gebruik te maken van de subsidie.

Herbebossing is in Vlaanderen verplicht. Dit kan door middel van natuurlijke verjonging, door het aanplanten van de gewenste boomsoorten, of een combinatie hiervan. Wordt er niet herbebost dan telt dit als een ontbossing. Bij herbebossing is het "stand-still principe" van belang, zoals in het vegetatiewijzigingsbesluit beschreven. Dit betekent dat de aanwezige natuurwaarden moeten worden gerespecteerd en dat deze niet achteruit mogen gaan. Zo mag een inheems bos niet worden vervangen door uitheems bos, loofbos niet door naaldbos en een heterogeen bestand niet door een homogeen bestand.

## Regelgeving rond de oogst

### Bomen binnen bos

Bomen die zich bevinden in bosverband zijn automatisch verbonden aan de regels van het geïntegreerd Natuurdecreet. Bij het kappen van bomen binnen bosverband wordt vervolgens een onderscheid gemaakt tussen:

- het kappen binnen het kader van 'Duurzaam Bosbeheer'. Hieronder vallen alle dunningen, oogst om veiligheidsredenen, sanitaire redenen, enz. Bos blijft hier dus bos;
- het oogsten met als doel de functie van het terrein te veranderen. Hierbij verdwijnt er bos en dus valt dit onder de ontbossingen.

Alle kappingen die niet onder 'ontbossing' vallen, moeten worden aangevraagd door middel van een kapmachtiging bij het ANB. Wanneer men een goedgekeurd beheerplan heeft en de kappingen daarin zijn voorzien, is men vrijgesteld van het aanvragen van kapmachtigingen. Acute kappingen in functie van fytosanitaire maatregelen (ziekte) of veiligheid zijn ook vrijgesteld, maar moeten wel schriftelijk meegedeeld worden.

*Artikel 81 van het Bosdecreet beschrijft alle wettelijke bepalingen die opleggen dat je een kapmachtiging nodig hebt voor privé-bossen bij de kapping die niet is opgenomen in een beheerplan.*

Voor een gehele of gedeeltelijke ontbossing waarbij de bestemming of het gebruik van de grond verandert, moet men een ontheffing vragen op het ontbossingsverbod. Deze ontheffing is nodig voor het verkrijgen van de omgevingsvergunning waarmee de ontbossing kan worden uitgevoerd. Bij een ontbossing geldt in de meeste gevallen ook een compensatieplicht. Dit kan op twee manieren. De ontbosser kan geld storten in het boscompensatiefonds, of bebossen “in natura”, door samen te werken met een eigenaar die wenst te bebossen, of een combinatie van beide methoden. De bebosser ontvangt hiervoor natuurlijk een vergoeding voor het planten en het verlies van grondwaarde.

*Wettelijke bepalingen rond ontbossing en compensatie zijn te vinden in Artikel 90bis van het Bosdecreet.*

### Bomen buiten bos

Buiten bos gelden bomen als natuurelementen (bijvoorbeeld bomenrijen) in het landschap die door het natuurdecreet worden beschermd. In bepaalde gebieden is het dan ook verboden om deze zomaar te verwijderen, bijvoorbeeld in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), waar een ontheffing op het verbod nodig is. Binnen Speciale Beschermingszones (N2000-netwerk) is de kap van bomen met ‘mogelijk betekenisvolle verstoring voor de natuur’ vergunningsplichtig.

Het vellen van hoogstammige bomen buiten bosverband met een stamotrek groter dan 1m op 1m boven het maaiveld is omgevingsvergunningsplichtig, tenzij aan al de volgende voorwaarden is voldaan: de bomen zijn gelegen binnen woongebied in ruime zin, agrarisch gebied in ruime zin of industriegebied in ruime zin, niet in woonparkgebied, de bomen bevinden zich binnen 15m van een vergund gebouw (Artikel 6.1 Besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van [stedenbouwkundige] handelingen waarvoor geen [omgevingsvergunning] nodig is).

In de Vlaamse regelgeving wordt veel aandacht besteed aan de instandhouding van Europese habitats en soorten. Bij alle activiteiten die vergunningsplichtig zijn moet daarom een voortoets (globaal onderzoek) of passende beoordeling (grondig onderzoek) worden uitgevoerd om de aanwezige natuurwaarden te inventariseren.

## Regelgeving op fytofarmaceutische producten

Het gebruik van gewassenbeschermingsmiddelen moet in bossen zo veel als mogelijk vermeden worden. In plaats daarvan dient er gebruik gemaakt te worden van alternatieve bestrijdingsmethoden. Dit geldt ook voor het bestrijden van invasieve exoten. Sinds september 2018 is het voor particulieren niet meer mogelijk om producten met glyfosaat te verkrijgen in de winkel. Professionals met een fytolicensie, zoals landbouwers en tuinaannemers, mogen het product wel blijven kopen en gebruiken. Alle informatie is te vinden op [www.zonderisgezonder.be](http://www.zonderisgezonder.be).

## Natura 2000

### Nieuwe natuurbeheerplannen

Vanaf 28 oktober 2017 kunnen nieuwe natuurbeheerplannen worden opgemaakt. Deze omschakeling van bosbeheerplannen naar natuurbeheerplannen kadert in het geïntegreerd Natuurdecreet en de realisatie van Europese natuurdoelen in Vlaanderen. Het is niet meer verplicht een beheerplan op te maken, ook niet binnen de Speciale Beschermingszones (SBZ). Het natuurbeheerplan kent de volgende vijf onderdelen :

- Deel 1: verkenning  
Dit deel bevat een algemene beschrijving en een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie.
- Deel 2: inventarisatie  
Dit deel bevat een meer gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand en aanwezige natuurwaarden.
- Deel 3: beheerdoelstellingen en natuurstreefbeelden (NSB)  
Bepalen van de hoogte van de intenties en ambities van maatschappelijke en ecologische doelstellingen.
- Deel 4: beheermaatregelen  
Opmaken van beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren.
- Deel 5: opvolging  
Dit deel bevat een beschrijving van de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen zal worden opgevolgd en geëvalueerd.

### Verskillende types

Het percentage van de oppervlakte dat naar een natuurstreefbeeld moet worden ontwikkeld is een belangrijke factor van het natuurbeheerplan. Hier worden ook

beheersubsidies op afgestemd. Een natuurstreefbeeld is een nagestreefde biotoop, mozaïek van biotopen of een leefgebied van een soort dat je wil behouden of verkrijgen via een goed natuurbeheer. Hoe hoger de ambitie, hoe hoger het type beheerplan je kunt kiezen. Dit is een overzicht van de 4 verschillende types natuurbeheerplannen en de verbintenis voor de inspanningen.

#### Type 1 :

Behoud van bestaande natuurwaarden.

#### Type 2 :

- Respecteren van de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer
- Respecteren van de minimale toegankelijkheid (MVT)
- 25% oppervlakte ontwikkelen naar natuurstreefbeeld (art. 22)

#### Type 3 :

- Respecteren van de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer
- Respecteren van de minimale toegankelijkheid (MVT)
- 100% oppervlakte ontwikkelen naar natuurstreefbeeld (met max. 10% afwijking)

#### Type 4 :

- Idem type 3, maar + ...
- ... Reservaatstatuut (staat gelijk aan een eeuwige erfdiensbaarheid)
- ... Recht op aankoopsubsidies

### Voorbeeld

Een eigenaar heeft een eigendom van 10 ha populierenbos. Voor dit gebied laat hij een natuurbeheerplan type 2 opmaken. Dit betekent dat de eigenaar minstens 2,5 ha moet ontwikkelen naar een natuurstreefbeeld, in een gunstige staat van instandhouding. De overige 7,5 ha hoeft niet worden ontwikkeld naar een natuurstreefbeeld. Wel moet hier aan de Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer worden voldaan.

#### 100% ontwikkeling habitatwaardig, 25% naar gunstige staat van instandhouding

Op deze 7,5 ha mag populier worden geoogst en weer aangeplant. Aangezien op de 7,5 ha homogene populierenaanplanting geen natuurstreefbeelden nagestreefd worden, zullen geen jaarlijkse beheersubsidies verkregen worden. Beheersubsidies zijn enkel mogelijk de 2,5 ha waar een natuurstreefbeeld aan gekoppeld wordt. De Criteria Geïntegreerd Natuurbeheer blijft wel van toepassing voor deze 7,5 ha en die stellen dat een ondereta-ge bestaande uit inheemse soorten dienen ontwikkeld

te worden. Bij de oogst en heraanplant dient rekening gehouden te worden met de aanwezige natuurwaarden i.v.m. stand-still.

#### De 2,5 ha

Op de 2,5 ha wordt gestreefd naar een natuurstreefbeeld. Op deze oppervlakte mag de populier worden geoogst, maar niet meer heraanplant. Er kan ook voor worden gekozen om (een deel van) de populieren oud te laten worden en op natuurlijke wijze te laten afsterven, dit om aan de criteria dood hout te voldoen. Indien het bos voor 80% bestaat uit exoten (in dit geval populier) kan er gedurende maximum 12 jaar een omvormings-subsidie verkregen worden.

#### Subsidies

Via het natuurbeheerplan kunnen subsidies worden aangevraagd voor inrichtingswerken. Wanneer een eigenaar een beheerplan type 2 heeft, zal het percentage (50%) van de kosten van de inrichting dat door de subsidie wordt gedekt lager zijn dan bij een type 3 (80%) of type 4 (90%) beheerplan.

#### Verskillende types in 1 beheerplan

De mogelijkheid bestaat om type 2, 3 en 4 te combineren in 1 beheerplan. Voor type 3 en 4 moeten wel de minimale oppervlaktes gerespecteerd worden. De te halen 25% natuurstreefbeeld moet gehaald worden binnen het deel dat type 2 is. Hiervoor mag type 3 en 4 niet meegeteld worden. Bijvoorbeeld, in het populierenbos van 10 ha wordt 1 ha opgenomen als type 3. Deze 1 ha (in type 3) moet voor 100% natuurstreefbeeld aangeduid zijn. Voor de resterende 9 ha populierenbos in type 2 dient er minstens 25% natuurstreefbeeld, of volgens dit voorbeeld minstens 2,25 ha, aangeduid te zijn.

Meer informatie over Vlaamse regelgeving: Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos, [www.privaatbeheer.be](http://www.privaatbeheer.be)

#### Bronnen voor dit artikel

- [www.natuurenbos.be/wetgeving](http://www.natuurenbos.be/wetgeving)
- Bosdecreet van 13 juni 1990, <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1003183&datum=&geannoteerd=false&print=false>
- Inbo, 2006 [https://purews.inbo.be/ws/files/5427548/Meiresonne\\_2006\\_KansenMogelijkhedenToekomstPopulierenteeltVlaanderenKorteOmloophoutEnergieproductiePlaatsVlaamsBosbeleid.pdf](https://purews.inbo.be/ws/files/5427548/Meiresonne_2006_KansenMogelijkhedenToekomstPopulierenteeltVlaanderenKorteOmloophoutEnergieproductiePlaatsVlaamsBosbeleid.pdf)